

Ne finnyáskodj, Péter!

Miközben az úszóbajnok éppen bizonygatja, hogy nem tud úszni, valaki belökte a vízbe. Már a levegőben felismerte a dilemmát, amelyet nem úszhat meg szárazon. Vagy kitarat állítása mellett, de akkor vízbe fullad, vagy tempózni kezd, de akkor meghazudtolja önmagát.

Többnyire egyetértőn, és mindig élvezettel olvasom Esterházy Péter üdvösen szaporodó eszmefuttatásait a politika és az erkölcs témaköréből, és már-már alig bosszankodom, amikor efféle fejtegetéseit félbeszakítva szabályos időközönként kijelenti, hogy értelmiségihez méltatlan foglalatzkodni olyan dolgokkal, amilyenekkel szerencsére ő maga is folyton-folyvást foglalatkoskodik.

„Törekvéseim nem erkölcsiek, nem politikaiak, hanem ízlésbeliek” – olvasom álmélkodva augusztus 20-i nyilatkozatában. „Nem... hanem”: hogyan különíti el, miféle bámulatra méltó elmeműveléssel, az ízlés kritériumait az erkölcs és a politika szempontjaitól?

Az idős király fülhézagába mérget csöpent az öcs, majd feleségül veszi előzvegyült sógornőjét, és Dánia trónjára hág. Mindez olyan sebtében zajlik le, hogy a halotti torról maradt sültből kikelik a nászu asztal. Ez kétségkívül ízléstelen eseménysor, mint ahogy ízléstelen a sok hallgatdás, képmutatás, besúgás, árulás, az udvaronci lét, a mézes mosolyba rejtett gyilkossági tervek, az egész Hamlet-kozmosz egy nagy rakás ízléstelenség, de egyben erkölcstelen is, politi-

AKIVEL EÖRSI POLEMIZÁL: ESTERHÁZY PÉTER

kailag pedig visszataszító. A hatalomvágy és az alattvalói kiszolgáltatottság egyszerűen deformálja az ember ízlését, morálját és politikai törekvéseit. (..)

Ha úgy tetszik, Auschwitz is felfogható ízléstelenségnek. Az embereket sorba állítják, levetkőztetik, megnyir-

bálják, kartotékozzák, gázba küldik, elégetik. A légerparancsnok két gázosítás közt Bachot játszik, művészi színvonalon. (...)

Esterházy Péter is egy író-típust propagál: „Szíjat jártatni, szeszélyezőnek lenni, kellemetlennek, de nem kárörvendőnek, kétkedőnek, de nem cinikusnak, kérdezőnek lenni, nemválaszolónak, elismerve a válaszok szükségességét, keresőnek lenni és nem birtoklónak lenni, se lenyelni, se kiköpniek lenni, egyedül lenni – ilyesmi az író.” Rögvest hozzáteszem: én rokonszenvezem ezzel a propagált író-típussal, szemüvege villanásával, ahogy megformál egy-egy őseredeti jelzót, rokonszenvezem vele még akkor is, ha tudok olyan írókról, akik nem jártatják a szájukat, és olyanokról is, akik kárörvendők és cinikusok. Válaszókat úgyszintén ismerek, maga a mester is ilyennek bizonyul idézett mondata végén, az „ilyesmi az író” megfogalmazás még külső formáját tekintve is törülmetszett válasz. Joggal szeretetteljes önjellemzés az íróság univerzumá tágitva: egy olyan finom, előkelő magatartás propagandája ez, mely felülről szemléli az emberi érdekek zűrzavarát. A magányt az efféle szemlélődés rangnak tekinti, és nem veszi tudomásul, hogy e magán-élmény is tömegigényt elégít ki, a propagandák szennyétől megundorodottak igényét, e tömegkereslet folytán kelhet el olyan mérhetetlen mennyiségben legalábbis a Rilke-nemzedék óta a magányistenítés a művészi piacon (...)

KLARINÉTREPERTOÁR

Beszélgetés Kocsis Zoltánnal

Lassan beleszorgunk az aranyló őszbe. Magunk mögött tudjuk a rekkenő nyarat, melynek már hagyományossá vált eseménye a Kopolcs-Petendi Művészeti Napok, Mártha István zeneszerző találmánya, átjárás művészet és élet, művészek és nem-művészek között. A vigántpetendi katolikus templomban Kocsis Zoltán játszott Bartók, Chopin és Liszt műveket – a koncert előtt verítékben fürödve adta az interjút a Narancsnak.

MN: A pártállam idején kiálltál az európai értékek védelmében, nevedet adtad különböző akciókhoz. Közvetlenül a rendszerváltás után viszont azt mondtad, hogy ezentúl kevésbé fogsz politizálni. Nemrég mégis aláírtad – más neves értelmiségiekkel együtt – a sajtóban megjelent nyilatkozatot: „Az elnök = demokrácia. Elítélem a köztársasági elnök ellen indított hajszát. Göncz Árpád és a demokrácia ma egy ügy Magyarországon.”

KZ: Göncz Árpádot emberileg és államférfiként egyaránt nagybecsülöm, de nemcsak mellette állok ki. Kormányfőnk minden, enyhén szólva megkérdőjelezhető döntése után találkozni fog ezzel a csapattal, amely létezett már a pártállam idején is, csak akkor nem ő találkozott vele,

hanem az akkori vezetők. Mindig lesznek Kenedi Jánosok, Radnóti Sándorok – nem akarom most az összes nevet felsorolni –, akik legalábbis megkérdőjeleznek egy olyan döntést, amely bevallottan nem politikai szándékú, ám politikai szándék húzódik mögötte. Hiszen hitelt érdemlően nem tudták igazolni sem azt, hogy a tévések betegre keresik magukat, sem azt, hogy Hankiss Elemér az SZDSZ-t túlsúlyba engedte volna jutni a televíziónál.

MN: Amikor a hetvenes évek vége felé csatlakoztál a Charta '77 aláírói mellett kiálló nyilatkozathoz, a pártállam képviselői azt terjesztették rólad, hogy Kocsis Zoltán jó zongoraművész, de a politikához nem ért. Mi sem szólunk bele a zongorajátékába, ő se szóljon bele a mi munkánkba. Nem kizárt, hogy kormánypartí körökből most hasonló vélemények fognak szárnyra kelni.

KZ: Azoknak az embereknek megvolt – s már ezeknek is megvan – a maguk szakzsargonja. Ha valaki nem tetszett nekik, arról terjesztettek olyasmiket, mint amiket említettél. Azt nem mondom, hogy jó politikusoknak bizonyultak, de a diplomácia mesterfogásait kitanulták. A maiak most kezdik ezeket elsajátítani. Egyik ve-

zetés sem örül annak, ha beleszólnak a munkájába, főleg kívülállóktól veszik ezt rossznéven. Nem is zavarnám ilyesmivel a kormányt, ha nem követne el lépten-nyomon politikai baklövéseket. Nevetséges ráfogni Göncz Árpádra, hogy akadályozza a kormány munkáját, mert a médiatörvény elfogadása után amúgy is le fogják

váltani a szóban forgó embereket, akik talán nem is bánják ezt. Itt arról van szó, hogy a hatalom egyetlen alkalmat sem mulaszt el, hogy a számára kicsit is kellemetlen politikusokat – jelen esetben Göncz Árpádot – megpróbálja eltávolítani. Ha én kimondok valamit, vagy mi egy páran – középbalos értelmiségiek – kimondunk valamit, amögött nem áll valamiféle hátsó gondolat; ezt egyszerűen így gondoljuk.

MN: Véleményed szerint mikor kell egy művésznek megszólalnia?

KZ: Művészeti kérdésekben – mindig. Egyéb esetekben nagyon meg kell válogatnia, hogy milyen súlyú ügyhöz adja a nevét. Dreyfus-ügyek nincsenek napirenden, és remélhetőleg nem is lesznek. Én azt szeretném, ha minél kevesebbszer kellene megszólalnom.

K. Tóth László

Fotó: Dért Miklós